

Erillisliite nro:
(Mh 01.03.2021)

Asia nro:

KAINUUN LIITTO

Tervetuloa!

Alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman valmistelu

Tausta

- Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF -rahasto) on osa kokonaisuutta, jolla unioni saavuttaa hiilineutraaliustavoitteen 2050 mennessä kaikkien maiden osalta.
- JTF:n erityistehtävä on vähähiilisyyteen liittyvän siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin hättävää vaikutuksiin vastaaminen työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi. Rahaston koko rahoitus (100%) lasketaan ilmastotoimiin.
- Elpymisvälineen lisärahoitus (10,9 mrd. euroa) ja rahoituskehityksen rahoitus (8,4 mrd. euroa) eivät sisällöllisesti eroa toisistaan. JTF -rahoitukseen liittyy (sekä elpymisvälineen että rahoituskehityksen rahoitukseen) kansallinen osarahoitusosuus.

- Rahastolla tuetaan mm.
 - tuotannollisia investointeja pk -yrityksissä
 - uusien yritysten luomista sekä tutkimusta ja innovaatioita
 - työntekijöiden täydennys - ja uudelleen koulutusta
 - työhön ohjausta

- Suomen saanto JTF -rahastosta on noin 466 milj. euroa, josta monivuotisen rahoituskehysten osuus 204 milj. euroa ja elpymisvälineen 262 milj. euroa (käyvin hinnoin).
- Kansallinen osarahoitus on siirtymäalueilla vähintään 30 % ja JTF -kokonaisrahoitus olisi siten n. 664 miljoonaa euroa. JTF -rahoituksen maakunnallisesta kohdentamisesta tehdään kansallisia päätöksiä ottaen huomioon EAKR - ja ESR-varojen vastaava kohdentaminen.
- Valtioneuvosto hyväksyy aikanaan Suomen kolmirahastoisien (EAKR, ESR ja JTF) *Uudistuva ja osaava Suomi* -ohjelman vuosille 2021 – 2027. Siinä täsmennetään määrärahat ja käyttökohteet, kun EU -säädökset on hyväksytty ja komissio on vahvistanut toimeenpanosäädöksellä Suomen osuuden JTF -määrärahoista.

- Siirtymään liittyviin haasteisiin vastaamiseksi komissio on määrittänyt Suomen maaraportissa 2020 ensisijaisesti priorisoitavia investointitarpeita, jotka liittyvät:
 1. tehokasta ja puhdasta energian tuotantoa ja käyttöä tukevien innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon
 2. paikallisen talouden monipuolistamiseen ja sen varmistamiseen, että työntekijöillä, joihin siirtymä vaikuttaa, on tarvittavaa osaamista
 3. turvetuotannosta vapautuvien alueiden kasvihuonevaikutuksen minimoimiseen, kuten laitosalueen kunnostamiseen, maan saneeraukseen ja käyttötarkoituksen muuttamiseen tehtäviin investointeihin

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kohdentaminen Suomessa

- JTF:n sisältöehdotukset valmistellaan maakunnittain alueellisten siirtymäsuunnitelmien muodossa. Myös maakunnittain yhteisiä siirtymäsuunnitelmia on mahdollista laatia.
- Suunnitelmassa tuettava toiminta tulee perustella turvetuotannon vähenemisen tai alasajon negatiivisten sosioekonomisten haittavaikutusten pohjalta. Myös yhteys aluetalouden uudistamiseen ja elinkeinojen monipuolistamiseen tulee osoittaa.
- Komissio hyväksyy suunnitelmat.
- Suomen JTF -ehdotus on kokonaisuudessaan tavoitteena saada valmiiksi huhti -/toukokuussa komission kanssa käytäviä ensimmäisiä neuvotteluja varten. Tämän aikataulun toteutuminen mahdollistaisi JTF:n käynnistymisen syksyllä 2021 osana *Uudistuva ja osaava Suomi 2021 – 2027* EU:n alue - ja rakennepolitiikan ohjelmaa.

JTF:n keskeinen sisältö

1. Alue talouden uudistaminen ja vahvistaminen mukaan lukien uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja työpaikkojen luominen
2. Tutkimus- ja innovaatiotoimintaan tehtävät investoinnit mukaan lukien uuden korkean teknologian ja uusien innovaatiotratkaisujen kehittämisen ja siirron edistäminen
3. Turvetuotannosta poistuvien alueiden kunnostus ja käyttötarkoituksen muuttaminen

1. Aluetalouden uudistaminen ja vahvistaminen mukaan lukien uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja työpaikkojen luominen

- Tuettavan toiminnan keskeisiksi kriteereiksi vahvistetaan työllisyysvaikutukset (uudet ja korvaavat työpaikat) sekä aluetalouden uudistaminen ja elinkeinojen monipuolistaminen.
- Toimia kohdennetaan erityisesti turvealueille, joilla siirtymän haittavaikutukset ovat suurimmat.
 - Työntekijöiden uudelleenkoulutusta ja uusien taitojen hankkimista suunnataan erityisesti turvetuotannon nuorille osa -aika - ja kausityöntekijöille.
 - Turveyrittäjiä rohkaistaan uusien liiketoimintamahdollisuuksien löytämiseen.
 - Pk-yrityksiin, ml. start -up yritykset, tehtävillä tuotannollisilla investoinneilla korvataan siirtymän vuoksi menetettyjä työpaikkoja ja vahvistetaan paikallistaloutta.
- JTF-rahastosta ei ole mahdollista tukea
 - Laajakaistainvestointeja
 - Uusiutuvan energian laitosinvestointeja

2. Tutkimus- ja innovaatiotoimintaan tehtävät investoinnit mukaan lukien uuden korkean teknologian ja uusien innovaatoratkaisujen kehittäminen ja siirron edistäminen

- JTF:stä tuetaan tutkimus - ja innovointitoimintaan tehtäviä investointeja, joilla edistetään edistyneen teknologian siirtoa.
- Kyseiset investoinnit ovat keskeisiä koko maakunnan elinkeinotoiminnan edistämisen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien löytämisen kannalta.
- Tutkimus - ja innovaatiotoiminta nivoutuu myös vahvasti maakunnan muuhun kehittämiseen, jossa älykkään kehittämisen strategiaa (SMART) hyödynnetään jatkuvassa kehittämistyössä.

- Tutkimus - ja innovaatiotoimintaa kohdennetaan myös erityisesti turvealan ja lämpöturvetta energianlähteenä käyttävien laitosten hyödyksi.
- Turveyrittäjille pyritään luomaan uusia liikeideoita ja korvaavia investointimahdollisuuksia turvetuotannon alasajon haittojen kompensoimiseksi.
- Korkean teknologian ja uusien innovatiivisten ratkaisujen avulla edistetään puolestaan puhtaampien energialähteiden käyttöönottoa esim. lämpölaitoksissa.
- Korkean teknologian ja uusien innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa ja niiden mukaisia laitosinvestointeja voidaan edistää koko maan alueella Business Finlandin tarjoaminen rahoitusmahdollisuuksien puitteissa.

3. Turvetuotannosta poistuvien alueiden kunnostus ja käyttötarkoituksen muuttaminen

- Tuettavassa toiminnassa etsitään ja tuetaan ratkaisuja, jotka liittyvät sekä turvetuotannosta poistuvien alueiden jälkikäyttöön, että käyttötarkoituksen muuttamiseen uuden liiketoiminnan käynnistämiseksi.
- Komissio korostaa tässä kohdassa toimia päästöjen merkittävään vähentämiseen. Turvetuotannon tulisi olla jatkossa ilmasto - ja ympäristöystävällisempää.
- Turpeenostossa käytettävän uuden vähemmän päästöjä aiheuttavan teknologian tai menetelmän kehittämistä sekä turpeen uusien innovatiivisien ja jalostusarvoltaan korkeampiasteisempien tuotteiden kehittämistä tuetaan T&K&I investointien kautta. Tässä hyödynnetään kansallisen turvetyöryhmän maaliskuussa valmistuvan loppuraportin tuloksia.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kansallinen ja alueellinen valmistelu

- JTF-rahaston alueelliset siirtymäsuunnitelmat valmistellaan alueilla. TEM pyytää maakuntien liittoja käynnistämään alueellisen valmistelun omalla alueellaan yhdessä ELY -keskusten ja muiden relevanttien kumppaneiden kanssa.
- Konsultti (KPMG) tukee valmistelua kymmenessä maakunnassa (Itä - ja Pohjois -Suomen maakunnat sekä Etelä -Pohjanmaan, Keski -Suomen ja Satakunnan maakunnat). Konsultilla ja komissiolla on sopimus teknisen tuen tarjoamisesta valmistelutyöhön kattuen edellä mainitut maakunnat. Sopimus perustuu komission hyväksymään Suomen hakemukseen Rakenneuudistusten tukiohjelmasta.

- *Uudistuva ja osaava Suomi 2021 -2027* -ohjelmaan valmistellaan kumppanuudessa JTF -ohjelma -asiakirjatekstit alueellisten siirtymäsuunnitelmien perusteella. Koheesio 2021+ työryhmä ja Alueiden uudistumisen neuvottelukunta (AUNE) käsittelevät ohjelmakokonaisuutta. Alueelliset siirtymäsuunnitelmat sisällytetään ohjelma -asiakirjan liitteiksi.
- TEM hallintoviranomaisena vastaa JTF -rahaston neuvotteluista komission kanssa ja antaa neuvottelujen pohjalta maakunnille mahdollisen palautteen siirtymäsuunnitelmien jatkotyöstämisestä.
- Maakuntien perustama JTF -koordinaatiotyöryhmä koordinoi ja yhteen sovittaa siirtymäsuunnitelmien valmistelua alueilla.

Alueellisten oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmien laadinta

- Jokainen maakunta laatii oman oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelman. Suunnitelma jakautuu kolmeen osaan:
 - *Osa A: Arvio siirtymän sosioekonomista ja ympäristöllisistä haittavaikutuksista sekä vaarassa olevien työpaikkojen tunnistaminen*
 - *Osa B: Siirtymän haasteisiin vastaaminen ja kuvaus suunnitelluista toimista*
 - *Osa C: Siirtymäsuunnitelman muut osiot ja valmistelijat suluissa (laadintaan palataan tarkemmin myöhemmässä vaiheessa)*
- Maakunnat valmistelevat osat A ja B. Osan C valmisteluun osallistuvat myös TEM ja konsultti (KPMG).

A-osaan tulee sisällyttää seuraavat tiedot:

- Yksilöidään taloudellinen toiminta ja toimialat, joihin vaikutus kohdistuu, ja erotetaan toisistaan
 - taantuvat alat, joiden toiminnan odotetaan loppuvan tai vähenevän merkittävästi asteittain siirtymään liittyen; mukaan on liitettävä myös aikataulu
 - murroksessa olevat alat, joiden odotetaan muuttavan toimintaansa, prosessejaan ja tuotostaan
- Kummankin alan osalta seuraavat:
 - odotetut työpaikan menetykset ja uudelleenkoulutustarpeet, ottaen huomioon taitotarpeiden ennusteet
 - talouden monipuolistamiseen liittyvä potentiaali ja kehitysmahdollisuudet

B-osaan tulee sisällyttää seuraavat tiedot:

- Kehittämistarpeet, joilla vastataan siirtymän haasteisiin sekä tavoitteet ja odotettavissa olevat tulokset
- Yhdenmukaisuus kansallisten ja alueellisten strategioiden kanssa ml. maakunnan älykkään strategian kanssa
- Suunnitellut hanketyypit sekä niiden odotettavissa olevat vaikutukset siirtymän negatiivisten vaikutusten lieventämiseksi

C-osa:

- Kuvaus siirtymäprosessista kansallisella tasolla ilmastoneutraalinen talouden saavuttamiseksi mukaan lukien aikajanan siirtymän pääetapeille (konsultti ja TEM)
- Perustelut tukialueiden valinnalle (konsultti ja TEM)
- Arvio suunnitelman yhdenmukaisuudesta kansallisten ja alueellisten strategioiden kanssa (konsultti ja/tai maakunnat)
- Hallintomekanismin kuvaus huomioiden kumppanuusjärjestelyt (konsultti ja/tai maakunnat)
- Synergiat ja täydentävyys unionin muiden ohjelmien ja oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin muiden pilarien (InvestEU ja julkisen sektorin lainaväline) kanssa (konsultti ja/tai maakunnat)
- Indikaattorit (TEM)

Määräajat

- Alueellisten siirtymäsuunnitelmien A -osa tai A -osan luonnos työ - ja elinkeinoministeriöön viimeistään **17.2.2021 mennessä**
- Alueellisten siirtymäsuunnitelmien B -osa tai B -osan luonnos työ - ja elinkeinoministeriöön viimeistään **12.3.2021 mennessä**
- Työ- ja elinkeinoministeriö käsittelee kaikki alueelliset siirtymäsuunnitelmat ja antaa niistä tarvittaessa palautetta. Maakuntia voidaan pyytää korjaamaan, täydentämään ja muokkaamaan suunnitelmiaan. Palautteeseen vastaamiseksi annetaan uusi määräaika.

Lisätietoja

Neuvotteleva virkamies Pasi Rantahalvari,
pasi.rantahalvari@tem.fi, p. 0295 047 280

Kiitos osallistumisesta